

ARAŞTIRMA / RESEARCH

0-24 Ay Bebeği Olan Annelerin Emzirme Tutumları ile Babaların Emzirmeye Etkisi Arasındaki İlişki

The Relationship between Breastfeeding Attitudes of Mothers with 0-24 Months Babies and the Effects of Fathers on Breastfeeding

Ayşegül ÇİFTÇİ¹, Duygu SÖNMEZ DÜZKAYA²¹İstanbul Haznedar Aile Sağlığı Merkezi, İstanbul, Türkiye²Tarsus Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü Mersin, Türkiye

Geliş tarihi/Received: 23.02.2022

Kabul tarihi/Accepted: 26.05.2022

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:

Duygu SÖNMEZ DÜZKAYA, Doç. Dr.
Tarsus Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi
Hemşirelik Bölümü, Takbaş Mah. Kartaltepe sok.
33400 Tarsus-Mersin

E-posta: duygusozkaya@tarsus.edu.tr

ORCID: 0000-0002-1815-8821

Ayşegül ÇİFTÇİ, Uzm. Hem.

ORCID: 0000-0001-7402-5794

Öz

Amaç: Bu tanımlayıcı çalışma, 0-24 ay arası bebeği olan annelerin emzirme tutumu ve babaların emzirmeye etkisi arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla olarak yapıldı.

Gereç ve Yöntem: Araştırmanın örneklemini İstanbul Avrupa yakasında bulunan bir Aile Sağlığı Merkezi'ne kayıtlı, 0-24 ay arası bebeği olan ve emziren anneler ile bebeklerin babalarını içermektedir. Kişisel Veri Formu, Babaların Emzirmeye Etkisi Ölçeği ve Emzirme Tutumunu Değerlendirme Ölçeğini içeren online bir anket formu toplamda 110 ebeveyn tarafından dolduruldu.

Bulgular: Annelerin yaklaşık yarısı (%53), babaların %47'si 25-34 yaş aralığındaydı. Eğitim durumuna göre annelerin %54'ü babaların %53'ü üniversite mezunuydu. Çalışma durumuna göre annelerin %56'sının ve babaların %96'sı aktif olarak çalışıyordu. Anneler açısından Emzirme Tutumunu Değerlendirme Ölçeği ortalama puanı 161,0±17,94 olarak, Babaların Emzirmeye Etkisi Ölçeği ortalama puanı 124,32±34,78 olarak saptandı. Annelerin emzirme tutumu; babanın eğitim durumuna, annenin çalışma durumuna, çocuk sayısına, doğum şekline, annenin bebeğini anne sütü ile beslemeyi planladığı süreye, evlilik yaşına, eş ile yaş farkına göre ayrılan gruplar arasında istatistiksel olarak farklıydı (p<0,05). Babaların emzirmeye etkisi; annenin eğitim durumuna, babanın eğitim durumuna, annenin çalışma durumuna ve gebeliğin planlı olmasına göre ayrılan gruplar arasında istatistiksel olarak farklıydı (p<0,05).

Sonuç: Annelerin emzirme tutumunda babaların etkili olduğu, babaların ise emzirmeye etkisinin emzirme tutumu üzerinde sınırlı ancak pozitif yönlü anlamlı bir etkisinin bulunduğu sonucuna ulaşıldı.

Anahtar Kelimeler: Emzirme tutumu, emzirme, babaların emzirmeye etkisi.

Abstract

Objective: This descriptive study was conducted to examine the relationship between the breastfeeding attitude of mothers who had 0-24 months babies and the effect of fathers on breastfeeding.

Material and Method: The sample of the study consisted of breastfeeding mothers of 0-24 months babies who were registered to a Family Health Center in the European part of Istanbul, and the fathers of babies. A total of 110 parents filled out an online questionnaire, which consisted of Socio-demographic Data Form, Fathers Effect on Breastfeeding Scale, and Breastfeeding Attitude Evaluation Scale.

Results: Nearly half of the mothers (53%) and 47% of the fathers were between 25 and 34 years old. According to educational status, 54% of the mothers and 53% of the fathers had a university degree. According to working status 56% of the mothers and 96% of fathers were actively working. Mean Breastfeeding Attitude Evaluation Scale score was detected as 161.0±17.94 for mothers, and mean Fathers Effect on Breastfeeding Scale score was detected as 124.32±34.78. Breastfeeding attitude of mothers was statistically different between groups which were formed according to educational level of father, employment status of mother, number of children, type of birth, time that mother plans to breastfeed her baby, age at marriage, age difference with spouse (p<0.05). The effect of fathers on breastfeeding was statistically different between groups which were formed according to educational status of mother, educational status of father, employment status of mother, and planned pregnancy (p<0.05).

Conclusion: It was concluded that fathers were effective in breastfeeding attitudes of mothers, while the effect of fathers on breastfeeding had a limited but positive significant effect on breastfeeding attitude.

Keywords: Breastfeeding attitude, breastfeeding, effects of fathers on breastfeeding.

1. Giriş

Anne sütünün bebeğin bağışıklık sistemini güçlendirmesi, sağlıklı büyüme ve gelişmenin sağlanmasına ilave olarak, gelişimsel, psikolojik, sosyal ve ekonomik açıdan çok sayıda ve önemli faydası olduğu bilinmektedir (1,2). Ayrıca, anne sütü ile beslenen bebeklerin bağışıklık sistemlerinin daha güçlü olduğu, ilerleyen yıllarda obezite ve tip 2 diyabet gibi kronik sağlık sorunlarının daha az görüldüğü, bebek ölüm oranının ise daha düşük olduğu bilinmektedir (3,4). Anneler açısından bakıldığında, emzirme postpartum kanama ve buna bağlı anemiyi, over kanseri ve meme kanseri riskini azaltmakta, uterusun hızlı toparlanmasını, doğum kilolarının hızlı verilmesini ve anne-bebek bağlanmasını sağlamaktadır. Ayrıca emzirme anneyi uzun vadede osteoporozdan korurken, over, endometrium ve meme kanserlerine yakalanma riskini azaltmaktadır (3,5). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından da emzirmenin doğumdan sonraki ilk bir saat içinde başlaması ve doğumdan sonraki ilk altı ay boyunca sadece anne sütü ile beslenme, altı aydan sonra iki yaşına kadar tamamlayıcı beslenmeyle birlikte emzirmeye devam edilmesi önerilmektedir (3).

Gebelik ve emzirme dönemi anne ve çocuk için önemli olduğu gibi sağlıklı toplumların oluşması için de önemli süreçlerdir. Ancak, anne sütü ile beslemenin bilinen yararlarına rağmen, dünyanın birçok ülkesinde özellikle ilk altı ay sadece anne sütü ile beslenme oranı istenilen düzeyde değildir. Bu durumun en önemli nedeni annelerin anne sütünün faydalarına ilişkin bilgi ve destek eksikliğidir (6-10). İlgili literatür incelendiğinde, annelerin emzirmeye başlaması ve emzirme eylemini önerilen süre boyunca devam ettirmesi açısından en önemli hususun yakın çevre desteği ve özellikle eş desteği olduğu görülmektedir (10,11). Çalışmalar, emzirme sürecinde babaların sürece dahil olarak eşlerini desteklemelerinin annelerin emzirme başarısını ve motivasyonunu artırdığı ve emzirme sorunları ile baş etme konusunda destek olduğunu göstermektedir (10-12). Ayrıca eşleri tarafından pozitif yönde desteklenen annelerin bebeklerini emzirme sürelerinin arttığı bildirilmektedir (13,14).

Randomize kontrollü yapılan bir çalışmada doğum öncesi bebek bakımı ve emzirme eğitimi alan babaların, doğum sonrasında eşlerini destek ve emzirmeye teşvik etmesi ile annelerin %74'ünün emzirmeye başladığını, hiç eğitim almamış grupta ise bu oranın %41'de kaldığı görülmektedir (11). Metin ve Altınkaynak (2020)'in yaptıkları çalışmada ise; eşine destek veren babaların çocuklarının tamamı sadece anne sütünü 6 ay aldığı, %89'nun toplam anne sütü alma sürelerinin 2 yıl ve üzerinde olduğu ve eş desteği veren- vermeyen babaların çocuklarının toplam anne sütü alma süreleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır (15). Bu sonuçlar, eş desteğinin emzirmeye başlama ve sürdürmede oldukça etkili olduğunu, ayrıca emzirme sürecinin başlatılması ve sağlıklı bir şekilde devam ettirilebilmesi için annelerin olduğu kadar babaların da bilgi ve danışmanlığa ihtiyacı olduğunu göstermektedir (11).

1.1. Araştırmanın Amacı

Araştırma, annelerin emzirmeye yönelik tutumları ile babaların emzirmeye etkisi arasındaki ilişkinin ve etkileyen faktörlerin incelenmesi amacıyla tanımlayıcı bir çalışma olarak yapılmıştır.

1.2. Araştırma Soruları

Araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

- Annelerin emzirmeye yönelik tutumları nasıldır?
- Babaların emzirmeye etki düzeyleri nasıldır?
- Annelerin emzirmeye yönelik tutumu ile babaların emzirmeye etkisi arasında ilişki var mıdır?
- Annelerin emzirmeye yönelik tutumları sosyo-demografik faktörlere göre değişmekte midir?
- Babaların emzirmeye etki düzeyleri sosyo-demografik faktörlere göre değişmekte midir?

2. Gereç ve Yöntem

2.1. Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma Şubat-Mayıs 2021 tarihleri arasında İstanbul Avrupa yakasında bulunan bir Aile Sağlığı Merkezi (ASM)'nde yapılmıştır.

2.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evreni İstanbul Avrupa yakasında bulunan bir Aile Sağlığı Merkezi'ne kayıtlı 0-24 ay arası bebeği olan ve emziren anne ve bu bebeklerin babaları oluşturmaktadır (N=1000). Örneklemi ise, evreni bilinen örneklem yöntemi ile hesaplanmış olup, araştırmanın minimum örneklemine 98 kişi olması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışma kapsamında toplam 110 aileye ulaşılmış ve anket uygulamasını doldurmaları sağlanmıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları

2.3.1. Demografik bilgi formu: İki bölümden oluşan formda; birinci bölümde 0-24 ay arası bebeği olan anne ve babaların yaş, eğitim düzeyleri, çalışma durumları gibi sosyo-demografik özellikleri içeren 13 soru, ikinci bölümde gebelik ve doğum ile ilgili 8 soru, toplamda 21 sorudan oluşmaktadır.

2.3.2. Babaların Emzirmeye Etkisi Ölçeği (BEEÖ): Rempel ve Rempel (2011) tarafından geliştirilen ölçek 37 maddeden oluşmaktadır. Ölçek beşli likert tipi derecelendirme sistemi üzerinden "1=hiçbir zaman", "2=nadiren", "3=bazen", "4=sık sık" ve "5=çok sık" olmak üzere puanlanır (16). Ölçeğin Türkçe geçerlik çalışması, Buldur (2019) tarafından yapılmış olup ölçeğin cronbach alfa güvenilirlik değeri 0,95; beş alt boyutun cronbach alfa güvenilirlik değerleri alt boyutlar için sırası ile Emzirmeyi Anlama 0,82, Yardım 0,83, Değer Verme 0,83, Hazır Bulunuşluk 0,83 ve Duyarlılık 0,75 olarak belirlenmiştir. Ölçekten yüksek puan alan babaların emzirme konusunda sağladığı pozitif desteğin daha yüksek olduğu değerlendirilmektedir (17). Bu araştırma kapsamında yapılan güvenilirlik analizi sonucunda, BEEÖ'nin cronbach alfa katsayısı 0,95 olarak, Emzirmeyi Anlama alt boyutu için 0,93 olarak, Yardım alt boyutu için 0,95 olarak, Değer Verme alt boyutu için 0,94 olarak, Hazır Bulunuşluk alt boyutu için 0,90 olarak, Duyarlılık alt boyutu için ise 0,93 olarak hesaplanmıştır.

2.3.3. Emzirme Tutumunu Değerlendirme Ölçeği (ETDÖ): Ölçek, beşli likert tipinde 46 maddeden oluşmaktadır. Bu ölçme aracı Özkan (1997) tarafından doğum yapan annelerle çalışılarak geliştirilmiştir. Bu ölçek "tamamen katılıyorum", "katılıyorum", "kararsızım", "az katılıyorum"

ve "hiç katılmıyorum" (4-3-2-1-0) olarak puanlanmıştır. Ölçekten yüksek puan alan annelerin emzirme tutumlarının olumlu yönde daha yüksek olduğunu göstermektedir. Toplam 46 maddelik cronbach alfa katsayısı 0,63 olarak bulunmuştur (18). Bu araştırma kapsamında ise ölçeğin güvenilirlik katsayısı 0,80 olarak hesaplanmıştır.

2.4. Veri Toplama Süreci

Araştırma verileri online ortamda toplanmıştır. Google forms üzerinde oluşturulan anket formu, İstanbul Avrupa yakasında bulunan bir Aile Sağlığı Merkezi'ne kayıtlı 0-24 ay bebeği olan ebeveynlere e-posta yolu ile gönderilmiş ve doldurmaları talep edilmiştir. Ebeveynlerin bilgileri ASM'nin sisteminden alınmıştır. Online anket formunun başına onam formu eklenmiş olup, onam formuna onay verilmesi sonrasında anket sorularının yanıtlanmasına geçilmiştir. Anketlerin anlaşılabilirliğini ve doldurma süresini saptayabilmek için 10 ebeveyn ile pilot uygulama yapılmış ve sorun olmadığı saptanmıştır. Pilot uygulamaya alınan ebeveynlerin verileri çalışmaya dâhil edilmemiştir. Anket formunda yer alan emzirme tutumu ölçeğinin anneler, babaların emzirmeye etkisi ölçeğinin ise babalar tarafından doldurulması istenmiştir. Gönderilen her email adresinden gelen yanıtların sadece bir kez gelmesi için sistemde engel yapılmıştır. Anket formları 150 ebeveyn'e gönderilerek, 123 ebeveyn'den geri bildirim alınmıştır. Anket sorularını eksik yanıtlayan 13 ebeveynin verileri çıkarılarak araştırma 110 ebeveyn ile tamamlanmıştır. Anket formunun doldurulması yaklaşık olarak 20 dakika sürmüştür.

2.5. İstatistiksel Analiz

Toplanan veriler Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) v21 (SPSS Inc., Chicago, IL, ABD) programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmada kullanılan her iki ölçeğe ilişkin verilerin de normal dağılım şartlarını sağlamadığı bu nedenle analizlerde non-parametrik analiz yöntemlerinin kullanılmasına karar verilmiştir. İki grup arasındaki farklılığın analizinde Mann Whitney U Testi, ikiden fazla grup olması durumunda ise Bonferroni Testi kullanılmıştır. İlave olarak, sürekli değişkenler arasındaki ilişkiyi analiz etmek için Spearman Korelasyon ve Regresyon analizi yapılmıştır. Elde edilen bulgular %95 güven aralığında, %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

3. Bulgular

Araştırmaya katılan ebeveynlere ilişkin tanıttıcı özellikler Tablo 1'de verilmiştir.

ETDÖ ile BEEÖ ve alt boyutlarına ilişkin ortalama puanların dağılımı Tablo 2'de verilmiştir. Araştırmanın örneklemini oluşturan ebeveynlerin ETDÖ'den aldıkları puanların ortalaması $161,0 \pm 17,94$ 'dür. BEEÖ'den alınan puan ortalaması ise $124,32 \pm 34,78$ 'tür (Tablo 2).

ETDÖ ve BEEÖ'den alınan puanların ailenin sosyo-demografik özelliklerine göre istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacı ile yapılan test sonuçları Tablo 3'de verilmiştir. BEEÖ'den alınan puanların anne eğitim ve çalışma durumuna ve gebeliğin planlı olması durumu göre alınan puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0,05$). Babaların eğitim durumuna göre, ETDÖ ile BEEÖ'den alınan puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p < 0,05$). Çocuk sayısına göre, ETDÖ'den alınan puan ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel

olarak anlamlı olduğu, üç ve üzeri çocuğa sahip ailelerin ETDÖ'den aldıkları puanları bir çocuk ve iki çocuk sahibi ailelere göre istatistiksel açıdan anlamlı seviyede yüksek olduğu saptanmıştır ($p < 0,05$). Evlilik yaşına ve eşi ile yaş farkına göre, emzirme tutumu ölçeğinden alınan puanların evlilik yaşı ve yaş farkı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği saptandı ($p > 0,05$) (Tablo 3).

Tablo 1. Sosyo-Demografik Özellikler (n=111)

Özellikler	n	%
Anne yaşı		
18-24 yaş	8	7,2
25-34 yaş	59	53,2
35 yaş ve üzeri	44	39,6
Baba yaşı		
18-24 yaş	50	45,0
25-34 yaş	52	46,9
35 yaş ve üzeri	9	8,1
Annenin eğitim durumu		
İlkokul	9	9,8
Ortaokul/lise	21	22,8
Üniversite	50	54,3
Yüksek lisans/doktora	12	13,1
Babanın eğitim durumu		
İlkokul	1	5,3
Ortaokul/lise	5	26,3
Üniversite	10	52,6
Yüksek lisans/doktora	3	15,8
Aile tipi		
Eşle birlikte yaşayan	104	93,7
Eşinden ayrı	7	6,3
Annenin çalışma durumu		
Çalışıyor	62	55,9
Çalışmıyor	49	44,1
Babanın çalışma durumu		
Çalışıyor	107	96,4
Çalışmıyor	4	3,6
Sosyal güvence		
Var	110	99,1
Yok	1	0,9
Çocuk sayısı		
1 çocuk	60	54,1
2 çocuk	42	37,8
3 ve üstü	9	8,1

Tablo 2. Emzirme Tutumunu Değerlendirme Ölçeği ile Babaların Emzirmeye Etkisi Ölçeği ve Alt Boyutu (n=111)

Ölçekler	Alt boyut	Ort	Ss	Min	Maks
Emzirme Tutumunu Değerlendirme Ölçeği		161,00	17,94	86,94	212,44
Babaların Emzirmeye Etkisi Ölçeği	Emzirmeyi Anlama	22,05	6,93	7,00	35,00
	Yardım	24,64	7,14	7,00	35,00
	Değer verme	20,58	5,94	6,00	30,00
	Hazır bulunuşluk	19,92	6,00	6,00	30,00
	Duyarlılık	18,4	5,05	5,00	25,00
Babaların Emzirmeye Etkisi Ölçeği Toplam		124,32	34,78	37,00	185,00

Tablo 3. ETDÖ Puan Ortalamaları ile BEEÖ'nin Ebeveynlerin Sosyo-Demografik Özellikleri, Gebelik ve Doğum Sürecine İlişkin Özelliklerin İle Karşılaştırılması (n=111)

Özellikler	ETDÖ*			BEEÖ**		
	n	Ort.	SS	n	Ort.	SS
Anne yaşı						
18-24 yaş	8	161,46	28,06	8	102,12	38,48
25-34 yaş	59	159,16	16,10	59	131,35	32,19
35 yaş ve üstü	44	162,38	18,86	44	121,73	36,26
F/p		5,633/0,060		4,216/0,121		
Baba yaşı						
22-34 yaş	50	158,24	20,24	50	122,84	34,78
35-44 yaş	52	164,68	16,56	52	126,17	38,48
45 ve üstü	9	161,46	11,96	9	124,69	25,16
F/p		4,934/0,085		3,574/0,167		
Annenin eğitim durumu						
İlkokul ^a	9	161,46	17,02	9	117,29	33,3
Ortaokul/lise ^b	21	154,10	22,08	21	106,19	36,26
Üniversite ^c	50	165,14	16,56	50	135,05	30,34
Yüksek lisans/doktora ^d	12	156,40	15,64	12	121,36	40,7
F/p		2,308/0,511		11,603/0,009 c>a,b,d		
Babanın eğitim durumu						
Ortaokul/lise ^a	5	130,18	5,52	5	108,78	2,59
Üniversite ^b	10	167,44	8,74	10	125,43	35,15
Yüksek lisans/doktora ^c	3	140,30	5,98	3	150,96	11,84
F/p		14,319/0,003 b>a,c		8,335/0,040 c>b>a		
Annenin Çalışma Durumu						
Çalışıyor	62	163,76	15,18	62	133,94	37
Çalışmıyor	49	157,78	21,16	49	113,22	30,34
F/p		1,272/0,204		3,618/0,000		

Tablo 3. ETDÖ Puan Ortalamaları ile BEEÖ'nin Ebeveynlerin Sosyo-Demografik Özellikleri, Gebelik ve Doğum Sürecine İlişkin Özelliklerin İle Karşılaştırılması (n=111) (devamı)

Özellikler	ETDÖ*			BEEÖ**		
	n	Ort	SS	n	Ort	SS
Babanın Çalışma Durumu						
Çalışıyor	107	161,46	18,86	107	124,69	35,52
Çalışmıyor	4	151,80	4,60	4	115,81	28,49
F/p		1,868/0,062		0,641/0,521		
Çocuk Sayısı						
1 çocuk ^a	60	160,54	17,02	60	122,84	35,15
2 çocuk ^b	42	158,24	18,86	42	123,21	35,52
3 ve üstü ^c	9	177,56	23,46	9	138,01	40,33
F/p		7,245/0,027 c>a,b		1,162/0,559		
Gebeliği planlama durumu						
Evet	49	165,60	16,10	49	136,9	31,08
Hayır	62	157,32	19,32	62	114,33	35,52
F/p		1,818/0,069		3,535/0,000		
Gebelikte emzirme eğitimi alma durumu						
Evet	47	161,00	23,26	47	138,75	32,19
Hayır	64	161,00	14,72	64	115,07	34,41
F/p		0,663/0,507		3,535/0,001		
Doğum şekli						
Normal	52	163,30	20,24	52	116,92	32,19
Sezaryen	59	156,40	15,64	59	131,35	37,37
F/p		0,663/0,507		3,535/0,001		
Ne kadar süre anne sütü ile beslemeyi düşünür?						
6 ay ^a	14	173,88	35,58	14	130,98	12,95
7-12 ay ^b	8	126,96	42,32	8	121,73	13,69
13-18 ay ^c	18	152,26	47,84	18	121,36	14,06
13-18 ay ^c	65	154,56	44,16	65	132,46	14,8
F/p		11,200/0,011 a>c,d>b		5,708/0,127		
Evlilik yaşı						
25 yaş ve altı ^a	31	157,78	25,76	31	122,1	35,89
26-30 yaş ^b	50	163,76	14,72	50	125,43	30,34
31 ve üzeri ^c	30	165,14	12,88	30	125,06	42,55
F/p		6,333/0,042 a<b,c		0,404/0,817		
Eş ile yaş farkı						
Yaş farkı yok	49	166,52	14,26	49	131,35	35,89
1-3 yaş ^b	33	160,08	15,64	33	119,51	35,15
4 ve üzeri ^c	29	152,72	23,92	29	118,4	34,41
F/p		6,995/0,030 a>b>c		4,106/0,128		

* Mann Whitney U Testi

** Bonferroni Testi

Anlamlılık Düzeyi: p<0,05

ETDÖ: Emzirme Tutumunu Değerlendirme Ölçeği

BEEÖ: Babaların Emzirmeye Etkisi Ölçeği

ETDÖ ile BEEÖ ve bunun alt boyutlarından alınan puanlar arasındaki ilişki analiz sonuçları Tablo 4'te verilmiştir. BEEÖ ile bunun alt boyutları arasında yüksek ($0,600 < r < 0,800$) veya çok yüksek ($0,800 < r < 1,00$) düzeyde pozitif yönlü korelasyon olduğu saptandı. Diğer taraftan, emzirme tutumu ile babaların emzirmeye etkisi arasında istatistiksel açıdan anlamlı ancak çok zayıf düzeyde pozitif yönlü ($r=0,195$) bir ilişki olduğu saptandı. İlave olarak, ETDÖ ile BEEÖ'nin emzirmeye anlama alt boyutu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olmadığı ($r=0,17$), yardım alt boyutu ile arasında zayıf düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu ($r=0,249$), değer verme alt boyutu ile arasında zayıf düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu ($r=0,222$) görüldü. Emzirme tutumu ile hazır bulunuşluk ve duyarlılık alt boyutları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmadığı görüldü (Tablo 4).

Tablo 4. Korelasyon Analizi Sonuçları

	1	2	3	4	5	6
1. Babaların Emzirmeye Etkisi						
2. Emzirmeye Anlama	,949**					
3. Yardım	,947**	,840**				
4. Değer Verme	,969**	,904**	,907**			
5. Hazır Bulunuşluk	,973**	,932**	,917**	,936**		
6. Duyarlılık	,920**	,789**	,913**	,886**	,865**	
7. Emzirme Tutumu Değerlendirme	,195*	0,17	,249**	,222*	0,181	0,178

* 0,05 Anlamlılık düzeyinde anlamlı ilişki vardır.

** 0,01 Anlamlılık düzeyinde anlamlı ilişki vardır.

Babaların emzirmeye etkisinin emzirme tutumu üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($F=4,329$; $p < 0,05$). Ancak, bu etkinin sınırlı olduğu, babaların emzirmeye etkisinin emzirme tutumu için toplam varyansın sadece %2,9'unu açıkladığı görülmektedir (Düzeltilmiş $R^2=0,029$) (Tablo 5).

4. Tartışma

Annelerin emzirme tutumları ile babaların emzirmeye etkisi arasındaki ilişkinin incelenmesi amacı ile yapılan çalışmada; annelerin emzirme tutumunda babaların etkili olduğu bulunmuştur. Babalar annelerin emzirme kararlarını pozitif yönde etkileyerek emzirmenin devamlılığını sağlayarak annelerin motivasyonlarını artırabilir, karşılaştıkları emzirme sorunlarına yönelik çözümler geliştirebilir ve böylelikle bebeklerin özellikle ilk 6 ay sadece anne sütü ve sonrasında da devamlılığını sağlayarak emzirme oranlarının artmasında etkin rol oynayabilirler (11,13). Çalışmalarda babaların emzirmeye olumlu yaklaşımı ve emzirmeyi destekleyen davranışlarda bulunması durumunda annelerin emzirmeye başlama ve sürdürmesinde daha kararlı olduklarını göstermektedir

Tablo 5: BEEÖ'nün ETDÖ Üzerindeki Etkisine İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	B	Standart Hata	Beta	t	p	F	Düzeltilmiş R ²
Emzirme Tutumu	Sabit	3.232	.138	.195	23.377	.000	4,329	0,029
	Babaların Emzirmeye Etkisi	.082	.040		2.081	.040		

(10,19). Sonuç olarak, babaların emzirmeyi destekleyici görevi göz önünde bulundurulduğunda emzirme başarısı da artmaktadır. Başarılı emzirme sürecinde eşler tarafından verilen duygusal desteğin annenin emzirmeye yönelik motivasyon ve kararlılığını da olumlu yönde etkilediği de anneler tarafından vurgulanmaktadır (14,15,20).

Araştırma kapsamında, babaların emzirmeye etkisinin hem anne hem de babaya ilişkin demografik değişkenler ile doğumun planlı olması, doğum şekli vb. gibi doğum ile ilgili değişkenlere bağlı olarak farklılaşacağı varsayılmış olup, bu değişkenlerin hem emzirme tutumu hem de babaların emzirmeye etkisi üzerinde etkileri analiz edilmiştir. Sosyo-demografik değişkenlere göre yapılan analizler sonucunda ise, annelerin emzirme tutumunun baba eğitim durumuna, anne çalışma durumuna, çocuk sayısına, doğum şekline, annenin bebeğini anne sütü ile beslemeyi planladığı süreye, evlilik yaşına, eş ile yaş farkına göre farklılaştığı, diğer sosyo-demografik değişkenler ile doğum ile ilgili faktörlerin emzirme tutumu üzerinde etkisi olmadığı görüldü. Elde edilen sonuçların literatür ile uyumlu olduğu saptanmıştır (17, 20-24). Babaların emzirmeye etkisinin ise, anne eğitim durumuna, baba eğitim durumuna, anne çalışma durumuna, gebeliğin planlı olması durumuna, gebelik öncesi emzirme eğitimi alma durumuna ve doğum şekline göre farklılaştığı saptandı. Sosyo-demografik faktörlere ilişkin bu sonuçlar ile literatüre önemli katkı yapıldığı söylenebilir.

Araştırmanın örneklemini oluşturan bireylerin emzirme tutumunu değerlendirme ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması $161,0 \pm 17,94$ 'tür. Aynı ölçeğin kullanıldığı Afyonkarahisar ilinde 125 annenin katılımı ile yapılan çalışmada, annelerin emzirme tutumu ölçeğinden $157,93 \pm 14,70$ puan aldıkları (25), kadın hekimler ile yapılan farklı bir çalışmada ise, annelerin emzirme tutumu ölçeğinden $114,23 \pm 12,79$ puan aldıkları görülmektedir (21). Sivas ilinde yapılan farklı bir çalışmada da annelerin $157,93 \pm 14,7$ puan aldıkları saptanmıştır (24). Bu veriler ışığında, araştırmamıza katılan annelerin emzirme tutumu düzeylerinin diğer çalışma sonuçları ile kıyaslandığında daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu durumun, araştırmanın İstanbul ilinde yapılmış olmasından ve annelerin bu konudaki farkındalıklarının daha yüksek olmasından kaynaklanabileceği şeklinde yorumlanmıştır.

BEEÖ'nden alınan puan ortalaması $124,32 \pm 34,78$ 'tür. BEEÖ'nin alt boyutlarından, emzirmeyi anlama alt boyutunda $22,05 \pm 6,93$ puan, yardım alt boyutundan $24,64 \pm 7,14$ puan, değer verme alt boyutundan $20,58 \pm 5,94$ puan, hazır bulunuşluk alt boyutundan $19,92 \pm 6,00$ puan ve duyarlılık alt boyutundan $18,4 \pm 5,05$ puan aldıkları görülmüştür. BEEÖ'nin geliştirildiği Buldur (2019) tarafından yapılan araştırma sonuçlarına göre BEEÖ'nden alınan puan ortalamasının $129,6 \pm 23,3$ olduğu, Emzirmeyi Anlama alt boyutunda $29,5 \pm 6,1$ puan, Yardım alt boyutundan $24,3 \pm 5,09$ puan, Değer Verme alt boyutundan

21,3±4,3 puan, Hazır Bulunuşluk alt boyutundan 20,8±4,5 puan ve Duyarlılık alt boyutundan 18,4±3,4 puan olduğu görülmüştür (17). Bu bağlamda, bu araştırma kapsamında babaların emzirmeye etkisi düzeylerinin Buldur (2019) tarafından yapılan çalışma ile benzer olduğu söylenebilir.

ETDÖ ile BEEÖ arasında istatistiksel açıdan anlamlı ancak çok zayıf düzeyde pozitif yönlü ilişki olduğu saptandı. Ayrıca, ETDÖ ile BEEÖ'nin emzirmeyi anlama, hazır bulunuşluk ve duyarlılık alt boyutları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olmadığı, yardım ve değer verme alt boyutları ile arasında ise zayıf düzeyde pozitif yönlü bir ilişki olduğu görüldü ($p<0,05$). Regresyon analizi sonucunda ise, babaların emzirmeye etkisinin emzirme tutumu üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir etkisi olduğu, ancak bu etkinin sınırlı olduğu saptandı.

Literatür incelendiğinde, BEEÖ literatüre yeni kazandırılan bir ölçek olduğundan, emzirme tutumu gibi değişkenler ile arasındaki ilişkiye yönelik çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Eşlerin emzirme sürecine desteğine yönelik araştırma sonuçları incelendiğinde ise, eşleri emzirme sürecinde destek olan annelerin emzirme tutumlarının yüksek olduğu (21), babanın formül mama ile besleme taraftarı olması durumunda annelerin emzirme konusunda daha kararsız oldukları ve bebeklerini anne sütü ile daha az emzirdikleri sonucuna ulaşılmıştır (26). Benzer şekilde Scott ve ark.(2004) tarafından İngiltere'de yapılan araştırma kapsamında ise annelerin bebeklerini beslemeye yönelik tutumlarının babanın tutumu ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır (27).

Literatürde, bebeğin anne sütü ile beslenmesi açısından aile içi desteğin, özellikle eş desteğinin emzirme başarısını olumlu yönde etkilediği, anne sütü verme süresini artırdığı saptanmıştır (28,29). Farklı araştırmalar anne sütü verme sürecinde en fazla etkisi olan grubun babalar olduğunu göstermektedir (29-32). Metin ve Altınkaynak (2020) tarafından yakın dönemde Türkiye'de yapılan araştırma sonuçları da eş desteğinin sağlanması durumunda anne sütü verme süresinin önemli ölçüde arttığını göstermektedir (15). Bu bağlamda, babaların emzirmeye etkisinin annenin emzirme tutumu üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik bu araştırma sonuçlarının literatürde mevcut araştırma sonuçları ile uyumlu olduğu söylenebilir.

5. Sonuç ve Öneriler

Bu çalışma sonucunda, babaların emzirmeye etkisinin emzirme tutumu üzerinde istatistiksel açıdan anlamlı bir etkisi olduğu, ancak bu etkinin sınırlı olduğu saptandı. Sonuç olarak babaların emzirmeye yönelik pozitif desteğinin artması annenin emzirmeye yönelik düşük düzeyde daha olumlu tutum sergilemesine neden olabileceği söylenebilir. Bu sonuç doğrultusunda; babaların emzirme tutumuna yapabileceği olumlu etkiler dikkate alındığında, babaların emzirme eğitimlerine anne ile birlikte katılmasının teşvik edilmesi, emzirmenin faydalarına ilişkin olarak, gebelik sürecinde ailelere verilen eğitimlere ilave olarak toplumsal farkındalığın artırılması için eğitimler planlanması ve çalışmanın farklı bölgelerde daha büyük sayıda örneklem grubu ile tekrarlanması önerilebilir.

6. Alana Katkı

Babaların emzirmeye etkisi ölçeği literatüre yeni kazandırılmış bir ölçek olup, bu ölçeğin demografik

değişkenler ile ilişkisine yönelik araştırma sonuçları bulunmamaktadır. Bu bağlamda, babaların emzirmeye etkisi üzerinde etkili olan sosyo-demografik faktörlere ilişkin araştırma bulguları ile literatüre önemli katkı yapıldığı söylenebilir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırma öncesinde, İstanbul Okan Üniversitesi Fen, Sosyal ve Girişimsel Olmayan Sağlık Bilimleri Araştırmaları Etik Kurulu'ndan 26.09.2020 tarihi ve 121 toplantı sayılı etik kurul onayı ve çalışmanın Aile Sağlığı Merkezinde yapılabilmesi için kurum izni alınmıştır. Araştırma kapsamında yapılan anket uygulaması öncesinde ebeveynlerin bilgilendirilmesi onam formunu onaylamaları istenmiştir.

Çıkar Çatışması

Bu makalede herhangi bir nakdi/aynı yardım alınmamıştır. Herhangi bir kişi ve/veya kurum ile ilgili çıkar çatışması yoktur.

Yazarlık Katkısı

Fikir/Kavram: DSD; **Tasarım:** AÇ, DSD; **Denetleme:** AÇ, DSD; **Kaynak ve Fon Sağlama:** AÇ, DSD; **Malzemeler:** AÇ, **Veri Toplama ve/veya İşleme:** AÇ; **Analiz/Yorum:** AÇ, DSD; **Literatür Taraması:** AÇ, DSD; **Makale Yazımı:** AÇ, DSD; **Eleştirel İnceleme:** DSD.

Kaynaklar

- Gür E. Anne sütü ile beslenme. Turk Pediat Ars - Anne Sütü Özel Sayısı. 2007;42(1):11-5.
- Özmer E. Erken çocukluk gelişiminin desteklenmesi-I: beslenme. Çocuk Sağ. ve Hast. Derg. 2005;48(1):79-195.
- WHO/UNICEF. Global breastfeeding scorecard, enabling women to breastfeed through better policies and programmes. Geneva: World Health Organization; 2018
- Stuebe AM, Rich-Edwards JW, Willett WC, Manson JE, Michels KB. Duration of lactation and incidence of type 2 diabetes. Jama. 2005;294(20):2601-10.
- Giray H. Anne sütü ile beslenme. STED. 2004;13(1):12-5.
- Erenel Ş. Doğum sonrası verilen emzirme eğitiminin laktasyonel amenore sürecine etkisi. [PhD Thesis]. [Ankara]: Hacettepe Üniversitesi; 2004. 101 p.
- Yeşilççek Çalık K, Coşar Çetin F, Erkaya R. Annelerin emzirme konusunda uygulamaları ve etkileyen faktörler. GÜSB. 2017;6.3: 80-91.
- Ekişoğlu A. Postpartum dönemde annelere verilen emzirme destek programının sadece anne sütü ile beslenme süresi üzerindeki etkisinin değerlendirilmesi. [PhD Thesis]. [İzmir]: Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2016.132 p.
- Talayero JMP, Lizan-Garcia M, Puime AO, Benlloch Muncharaz MJ, Beseler Soto B, Sanchez-Palomares M, et al. Full breastfeeding and hospitalization as a result of infections in the first year of life. Pediatrics. 2006;118:e92-e99.
- Februhartantyl J, Bardosono S, Septiaril A.M. Problems during lactation are associated with exclusive breastfeeding in DKI Jakarta Province: father's potential roles in helping to manage these problems. MJN. 2006;12(2): 167-180.
- Gözükara F.(2014). Emzirmenin başarılmasında anahtar faktör: Baba desteğinin sağlanması ve hemşirenin rolleri. HUTFD. 2014;11(3): 289-296.

12. Yanti E.S. ve Damayani A.D. Father's role on the exclusive breastfeeding. *Women, Midwives and Midwifery*, 2021 1(1):15-20. <https://doi.org/10.36749/wmm.1.1.15-20.2021>
13. deMontigny F, Gervais C, Larivière-Bastien D, St-Arneault K. The role of fathers during breastfeeding. *Midwifery*, 2018;58: 6–12. doi:10.1016/j.midw.2017.12.001
14. Vaaler ML, Castrucci BC, Parks SE, Clark J, Stagg J, Erickson T. Men's attitudes toward breastfeeding: findings from the 2007 Texas Behavioral Risk Factor Surveillance System. *Maternal Child Health Journal*, 2011;15(2): 148-157..
15. Metin A, Altınkaynak S. Babaların sosyodemografik özelliklerinin eş desteği ve emzirme başarısına etkisi. *JAREN*. 2020;6(1):109-116.
16. Rempel LA, Rempel JK. The breast feeding team; the role of involved fathers in the breast feeding family. *J Hum. Lact.* 2011;27: 115- 121.
17. Buldur E. Babaların emzirmeye etkisi ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliğinin incelenmesi. [master's thesis]. [İzmir]: Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2019. 110 p.
18. Özkan HA. Emzirme tutumunu değerlendirme ölçeği. *KSHD*. 1997;2(1): 53-58.
19. Wolfberg AJ, Michels KB, Shields W, O'Campo P, Bronner Y, J. Dads as breastfeeding advocates: Results from a randomized controlled trial of an educational intervention. *Am. J. Obstet. Gynecol.* 2004;19 (3): 708-712.
20. Kurnaz D. Erken postpartum dönemde annelerin emzirmeye ilişkin tutum ve başarılarını etkileyen faktörler. [master's thesis]. [Aydın]: Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2014. 120 p.
21. Eryiğit H. Kadın hekimlerde emzirme öz yeterlilik algısı, emzirme tutumu ve etkileyen faktörlerin araştırılması. [master's thesis]. [İstanbul]: Sağlık Bilimleri Üniversitesi; 2019. 92 p.
22. Yıldız K. Yenidoğan yoğun bakımda bebeği yatan annelerin emzirme tutumu ve emzirme başarılarının belirlenmesi. [master's thesis]. [Bursa]: Bursa Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2019. 110 p.
23. Khassawneh M, Khader Y, Amarin Z, Alkafajei A. Knowledge, attitude and practice of breastfeeding in the north of Jordan: A cross-sectional study. *Int. Breastfeed. J.* 2006;1(1):1-6.
24. Kurt, M. Doğum eyleminin 4. evresindeki obez kadınlarda beden algısının benlik saygısı ve emzirme tutumuna etkisi. [master's thesis]. [Sivas]: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2019. 112 .p
25. Yıldırım G. Emzirme tutumu ve emzirme öz- yeterlilik algısının annenin doğum sonu yaşam kalitesine etkisi. . [master's thesis]. [Afyon]: Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2020. 132 p.
26. Scott JA, Landers MC, Hughes RM, Binns CW. Factors associated with breastfeeding at discharge and duration of breastfeeding. *J Paediatr Child Health.* 2001 Jun;37(3):254–61.
27. Scott JA, Shaker I, Reid M. Parental attitudes toward breastfeeding: their association with feeding outcome at hospital discharge. *Birth Berkeley Calif.* 2004 Jun;31(2):125–31.
28. Özlüses E, Çelebioglu A. Educating fathers to improve breastfeeding rates and paternal-infant attachment. *Indian pediatrics*, 2014;51(8):654-7. Available from: <https://www.indianpediatrics.net/aug2014/654.pdf>
29. Rempel LA, Rempel JK, Moore KC. Relationships between types of father breastfeeding support and breastfeeding outcomes. *Mat & Child Nut.* 2017;13(3):1-14.
30. Kong SK., Lee DTF. Factors influencing decision the breastfeed. *J Adv Nurs.* 2004;46 (4): 369- 79.
31. Lee WT, Lui S, Chan V, Wong Eand Lau J. A population-based survey on infant feding practice (0- 2 years) in Hong Kong: Breastfeeding rate and patterns among 3,161 infants below 6 months old. *AsiaPac J ClinNutr.* 2006;15 (3): 377-87.
32. Maycock B, Binns CW, Dhaliwal S, Tohotoa J, Hauck Y, Burns S, Howat P. Education and support for fathers improves breastfeeding rates: A randomized controlled trial. *J.Hum. Lact.* 2013;29(4):484-90.